

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ..สถาบันพัฒนาที่ดินนครศรีธรรมราช..โทรศัพท์/โทรสาร..๐๗๕-๓๗๘-๖๐๙

ที่..กษ.๐๘๑๘.๑๑/-.....วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗

เรื่อง..รายงานการพัฒนาความรู้ของบุคลากร..รอบการประเมินที่ ๑/๒๕๖๗ (๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๗)

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาที่ดินนครศรีธรรมราช

ตามที่กรมพัฒนาที่ดิน เห็นชอบกรอบตัวชี้วัดระดับความสำเร็จของการส่งเสริมการพัฒนาความรู้ของบุคลากรในหน่วยงาน ในรอบการประเมินที่ ๑/๒๕๖๗ กำหนดให้ข้าราชการมีการพัฒนาเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ระบบ LDD e-Training จำนวน ๒ เรื่อง และสรุปทบทเรียน จำนวน ๑ เรื่อง ให้ผู้บังคับบัญชาทราบ นั้น

ในการนี้ ข้าพเจ้า นางสาวสิริมาน หม่อมนวนล ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการ ได้พัฒนาเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ระบบ LDD e-Training จำนวน ๒ เรื่อง และได้สรุปทบทเรียน จำนวน ๑ เรื่อง หลักสูตรแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

(นางสาวสิริมาน หม่อมนวนล)
นักวิชาการเกษตรชำนาญการ

- ทราบ
- งานธุรการดำเนินการต่อไป

(นายวิเชียร พรหมทอง)

ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาที่ดินนครศรีธรรมราช

รอบการประเมินที่ ๑ / ๒๕๖๗ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๗

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๗

ชื่อ-นามสกุล .....นางสิริมา นุ่มนวล.....ตำแหน่ง .....นักวิชาการเกษตรชำนาญการ.....
หน่วยงาน กลุ่ม/ฝ่าย/สพด./ศูนย์ .....สถานีพัฒนาที่ดินนครศรีธรรมราช.....
หัวข้อการพัฒนา .....โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน.....
วิธีการพัฒนา .....ผ่านระบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ LDD e-Training.....
วันที่พัฒนา .....๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗.....สถานที่.....สถานีพัฒนาที่ดินนครศรีธรรมราช.....
หน่วยงานที่จัดอบรม.....กลุ่มวิทย์ กองการเจ้าหน้าที่.....

สรุปสาระสำคัญ โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เกษตรกรมีแหล่งน้ำไว้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ทำการเกษตรนอกเขตชลประทานโดยการขุดสระน้ำในไร่นา
๒. เพื่อบรรเทาผลกระทบจากฝนทิ้งช่วง หรือภัยแล้ง ให้เกษตรกรสามารถทำการผลิตทางการเกษตรได้โดยใช้น้ำจากสระน้ำในไร่นา

บทที่ ๑ ความสำคัญของโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบในหลักการ ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดย กรมพัฒนาที่ดิน จัดทำโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๔๗ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บกักน้ำไว้ในพื้นที่ บรรเทาปัญหาภัยแล้ง การขาดแคลนน้ำ และเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร ซึ่งจะพิจารณาศักยภาพของพื้นที่ในการกักเก็บน้ำ คุณภาพของน้ำ รวมทั้งความพร้อมของเกษตรกรในการกำหนดพื้นที่ขุดสระน้ำในไร่นาขนาด ๑,๒๖๐ ลบ.ม. โดยเกษตรกรมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่าย ๒,๕๐๐ บาท/บ่อ

ความสอดคล้อง/เชื่อมโยง ตามแผนด้านน้ำ

แผนระดับ ๑ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

ด้านที่ ๒ การสร้างความสามารถในการแข่งขัน

ด้านที่ ๕ การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

แผนระดับ ๒ การเกษตร

แผนระดับ ๓ แผนปฏิบัติการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

ประเด็นการพัฒนาที่ ๔ บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและ

ยั่งยืน

ด้านที่ ๒ การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต

เป้าหมาย จัดหาน้ำเพื่อภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรมได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

แนวทาง การพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพแหล่งน้ำ ระบบกระจายน้ำ เชื่อมโยงวางระบบ

เครือข่ายน้ำ ทั้งในและนอกเขตชลประทาน

แผนบริหารจัดการสถานการณ์ตามช่วงเวลา

มาตรการรับมือฤดูฝน

มาตรการที่	การดำเนินงาน
เร่งพัฒนาและเก็บกักน้ำในแหล่งน้ำทุกประเภทในช่วงปลายฤดูฝน	<ul style="list-style-type: none"> - เร่งเก็บน้ำ/สูบน้ำส่วนเกินในช่วงปลายฤดูฝนไปเก็บในอ่างเก็บน้ำ/แหล่งน้ำธรรมชาติไว้ใช้ในช่วงฤดูแล้ง - บริหารจัดการอ่างเก็บน้ำ/แหล่งน้ำตามเกณฑ์ปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำ (Rule Curve) หรือเต็มศักยภาพเก็บกัก - พัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำขนาดเล็กเพิ่มขึ้น ได้แก่ สระน้ำ หนองน้ำ บ่อน้ำตื้น เป็นต้น

มาตรการรองรับฤดูแล้ง

มาตรการ	การดำเนินงาน
เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำภาคการเกษตร (ก่อนและตลอดฤดูแล้ง)	<p>ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนการเพาะปลูกพืชเพื่อลดการใช้น้ำและเพิ่มรายได้ในพื้นที่น้ำร่อง เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปลูกพืชใช้น้ำน้อย - ปรับปรุงระบบการให้น้ำพืช - นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการน้ำ

การจัดทำและเสนอแผนปฏิบัติการด้านทรัพยากรน้ำ

๑ ผ่านระบบ Thai Water Plan : TWP (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ)

เพื่อให้สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) สามารถบริหารจัดการแผนปฏิบัติการทรัพยากรทางด้านน้ำในภาพรวมระดับประเทศร่วมกับหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้มีการนำเทคโนโลยี Software สมัยใหม่มาพัฒนาใช้งานเป็นการเฉพาะ เพื่อสามารถอำนวยความสะดวกหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้สามารถปฏิบัติงานเป็นฐานข้อมูลในการบริหารจัดการวางแผนงาน ตรวจสอบ อนุมัติ และวิเคราะห์แผนงาน/โครงการ ซึ่งเป็นระบบรองรับผลการวิเคราะห์แบบ Real Time และ Time Based

๒ แนวทางการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี ผ่านระบบ e-Budgeting (สำนักงบประมาณ)

e-Budgeting คือระบบการจัดการงบประมาณอิเล็กทรอนิกส์ e-Budgeting เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการบริหารงบประมาณให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์การบูรณาการ ซึ่งระบบสารสนเทศด้านการงบประมาณของสำนักงบประมาณสามารถอำนวยความสะดวกตามขั้นตอนการวางแผน/การจัดทำ/การบริหารงบประมาณ โดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยรับงบประมาณต้องมีความเข้าใจโครงสร้างงบประมาณตามยุทธศาสตร์ รวมถึงการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์กระทรวงกับยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณทุกมิติ

๓ ระบบการรายงานแผน/ผลการปฏิบัติงาน แบบ สงป.๓๐๑ กรมพัฒนาที่ดิน

ระบบการรายงานแผน/ผลการปฏิบัติงาน เป็นระบบที่ใช้จัดทำแผนการปฏิบัติงานและรายงานผลการดำเนินงานของแผนงาน/ผลผลิต/โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ประจำปีงบประมาณ ของหน่วยงานภายในกรมพัฒนาที่ดิน ซึ่งอ้างอิงตามแบบ สงป.๓๐๑ โดยสามารถบันทึกและติดตามผลการปฏิบัติงานในระบบรายเดือน เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ในระบบที่สามารถค้นหาได้ตลอดเวลา และสามารถประมวลผลติดตามความหน้าของโครงการ รวมถึงปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

๔ ระบบติดตามประเมินผลด้านน้ำ Thai Water Assessment สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

ตามมติและข้อสั่งการของประธานในคราวการประชุม กนช. ครั้งที่ ๔/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๙ ธ.ค. ๒๕๖๔ ที่ประชุมได้มีมติให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รายงานผลการดำเนินงานและผลสัมฤทธิ์ของโครงการด้านแหล่งน้ำตามตัวชี้วัดเป้าหมายของแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐) ผ่านระบบติดตามประเมินผลด้านน้ำของประเทศไทยหรือ Thai Water Assessment ที่เป็นระบบฐานข้อมูลโครงสร้างระบบกลางที่ออกแบบและรับรองการทำงานร่วมกันลดการทำงานซ้ำซ้อนการคีย์ข้อมูลในรูปแบบ excel ตามแบบฟอร์ม สทช.๐๐๒ แล้วนำเข้าระบบประมวลผลเพื่อนำไปใช้งานในการวิเคราะห์รายงานและติดตามผลการดำเนินงาน

๕ ระบบฐานข้อมูลแผน/ผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ BB EvMIS สำนักงบประมาณ

ระบบฐานข้อมูลแผน/ผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ (BB EvMIS) เป็นเครื่องมือในการติดตามผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ ที่ครอบคลุมทั้งผลผลิตโครงการ กิจกรรม รายงานตามแผนงานต่างๆ เพื่อประมวลผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณเป็นภาพรวมเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

๖ ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ eMENSCR สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐรายงานผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ ตามระยะเวลาและรายการที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนด ซึ่งใช้ระบบสารสนเทศติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐผ่านโครงการ/การดำเนินงานต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติเป็นหลัก

บทที่ ๒ หลักการบันทึกข้อมูลระบบบริหารจัดการข้อมูลแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

ระบบบริหารจัดการข้อมูลแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานประกอบด้วยเครื่องมือสำหรับผู้ใช้งาน ๔ กลุ่ม ได้แก่

๑. เกษตรกรผู้ลงทะเบียนขอแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

๒. สถานีพัฒนาที่ดิน

เมื่อได้รับการจัดสรรงบประมาณ สถานีพัฒนาที่ดินจะคัดเลือกเกษตรกรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมจากรายชื่อเกษตรกรผู้ลงทะเบียนขอแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน และส่งรายชื่อให้แก่สำนักงานพัฒนาที่ดินเขตเพื่อพิจารณาและรวบรวมข้อมูลส่งต่อไปยังกองแผนงานเพื่อพิจารณาอนุมัติ เมื่อได้รับการอนุมัติรายชื่อแล้วจะดำเนินการติดต่อเกษตรกรเพื่อทำสัญญาเข้าร่วมโครงการ จัดหาผู้รับเหมา และบันทึกข้อมูลความก้าวหน้าของการดำเนินงานจนกว่าจะแล้วเสร็จ

๓. สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต

ทำหน้าที่ดูแลภาพรวมการดำเนินโครงการในพื้นที่รับผิดชอบ ตรวจสอบรายชื่อเกษตรกรที่ได้รับการคัดเลือกโดยสถานีพัฒนาที่ดินในพื้นที่และรวบรวมส่งให้กองแผนงานเพื่อรับการอนุมัติต่อไป

๔. กองแผนงาน

ทำหน้าที่ดูแลภาพรวมการดำเนินโครงการของกรมพัฒนาที่ดิน จัดสรรงบประมาณและกำหนดเป้าหมายแหล่งน้ำของแต่ละหน่วยงาน ดำเนินการอนุมัติรายชื่อเกษตรกรผู้ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ และสรุปข้อมูลผลการดำเนินการหน้าที่ดูแลภาพรวมการดำเนินโครงการของกรมพัฒนาที่ดิน จัดสรรงบประมาณและกำหนดเป้าหมายแหล่งน้ำของแต่ละหน่วยงาน ดำเนินการอนุมัติรายชื่อเกษตรกรผู้ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ และสรุปข้อมูลผลการดำเนินการ

บทที่ ๓ การคัดเลือกพื้นที่ และรูปแบบการก่อสร้าง

๑. พื้นที่ซึ่งจะดำเนินการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นาขนาด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร ต้องเป็นพื้นที่ทำการเกษตรและมีเอกสารสิทธิที่ดินที่หน่วยงานรัฐเป็นผู้ออกให้ ได้แก่ โฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ น.ส.๓ ก. น.ส.๓ ข.) แบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.๑) หนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ (น.ค.๓ กสน.๕) หนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก. ๔-๐๑ ส.ป.ก. ๔-๑๔ ส.ป.ก. ๔-๑๘) ใบจอง (น.ส.๒ น.ส.๒ ก.) พื้นที่ คพช. และพื้นที่โครงการพระราชดำริที่มีการจัดสรรที่ดินทำกินให้เกษตรกร รวมทั้งเอกสารใบรับรองให้ใช้ประโยชน์ที่ดินที่ออกจากกรมป่าไม้และกรมอุทยาน

๒. เป็นพื้นที่ที่อยู่นอกเขตชลประทาน ขาดแคลนระบบที่จะจัดส่งน้ำไปถึงได้ตลอดปี และประสบปัญหาขาดแคลนน้ำเป็นประจำ หรือแล้งซ้ำซาก

๓. พื้นที่ที่จะดำเนินการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นาตามเงื่อนไขของโครงการต้องเป็นพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพในการเก็บกักน้ำ โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของดินที่มีผลต่อปริมาณน้ำที่จะกักเก็บได้ ตามระดับความเหมาะสมของดิน ได้แก่ ความซึมน้ำของดิน (Permeability) ปริมาณหินพื้นผิวที่โผล่อยู่บนดิน ความลาดชันของพื้นที่ไม่ควรเกิน ๑๕% และเป็นดินที่มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว และเร็วมาก หลีกเลี้ยงพื้นที่ที่เป็นดินทรายจัด พื้นที่เกลือขึ้นเป็นดินเค็ม พื้นที่ซึ่งมีก้อนหินขนาดใหญ่ ซึ่งหากก่อสร้างไปจะทำให้ไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ยาวนานคุณภาพน้ำไม่ดี

๔. ในกรณีขุดสระน้ำความลึกไม่เกิน ๓ เมตร ควรมีพื้นที่ดำเนินการจากขอบปากสระน้ำข้างละ ๒ เมตร เช่น พื้นที่ดำเนินการมีขนาดไม่น้อยกว่า ๒๙ x ๓๒ เมตร โดยจะใช้ก่อสร้างสระน้ำอย่างน้อย (กว้าง x ยาว) ๒๕ x ๒๘ เมตร ส่วนในกรณีขุดสระน้ำลึกเกิน ๓ เมตร ต้องมีระยะเว้นไม่น้อยกว่าที่กำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน

โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน เป็นโครงการที่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติขุดดินและถมดิน พุทธศักราช ๒๕๔๓ โดยสำนักวิศวกรรมเพื่อการพัฒนาที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน ได้ทำหนังสือเพื่อหารือไปยังกรมโยธาธิการและผังเมืองเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติโครงการฯ ตามพระราชบัญญัติขุดดินและถมดิน พุทธศักราช ๒๕๔๓

รูปแบบการก่อสร้าง

งานดินขุด คือ การขุดดินให้ได้ขนาดความกว้าง ความยาว ความลึก และลาดด้านข้าง ตามที่กำหนดในแบบ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นที่เก็บกักน้ำ โดยมีข้อกำหนด ดังนี้

๑. ลาดด้านข้าง การขุดดินจะต้องมีความมั่นคงไม่เกิดการเลื่อนไถลของลาดตลิ่ง การขุดดินความลึกไม่เกิน ๓ เมตร สามารถใช้ลาดด้านข้าง ๑ : ๑ , ๑ : ๑.๕ และ ๑ : ๒ การกำหนดความลาดด้านข้างของดินขึ้นอยู่กับชนิดของดินที่จะขุด โดยมีข้อนแนะนำว่าดินเหนียวปนทรายควรมีลาดด้านข้าง ๑ : ๒

๒. ความลึก การขุดดินหากลึกเกิน ๓.๐๐ ม. ต้องปฏิบัติตาม กฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน

๓. การขุดดินใกล้แนวเขตที่ดินของผู้อื่นจะต้องมีระยะของขอบสระน้ำห่างจากแนวเขตที่ดินผู้อื่นไม่น้อยกว่าสองเท่าของความลึกสระน้ำ และนำดินที่ขุดมาถมเป็นคันล้อมรอบสระน้ำหรือปรับพื้นที่ภายในแปลงให้เรียบร้อย

๔. ในการขุดดิน ถ้าพบโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ซากดึกดำบรรพ์ หรือแร่ ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจหรือทางการศึกษาในด้านธรณีวิทยา ให้ผู้ขุดดิน ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน

กรมพัฒนาที่ดินได้ออกแบบสระน้ำมาตรฐานความจุ ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร ซึ่งมีความกว้าง ความยาว ความลึก และลาดด้านข้างที่แตกต่างกัน สามารถคำนวณปริมาณดินขุด โดยการพิจารณาจากตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความกว้าง ความยาว และความลึกของสระน้ำเมื่อมีปริมาตรดินขุด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร ที่ความลาดด้านข้างต่างๆ กัน

การเลือกขนาดสระน้ำจากตารางในคู่มือโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

ความสัมพันธ์ ระหว่าง ความยาว ความกว้าง และความลึก ของสระน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

เมื่อสระน้ำมีปริมาตรดินขุด ๑,๒๖๐ ลบ.ม. ลาดด้านข้าง ๑ : ๒ ความลึก ๓ เมตร

W1 = ความกว้าง ขอบสระน้ำ (เมตร)	L1 = ความยาว ขอบสระน้ำ (เมตร)	W2 = ความกว้าง กันสระน้ำ (เมตร)	L2 = ความยาว กันสระน้ำ (เมตร)
18.00	40.70	6.00	28.70
18.50	39.20	6.50	27.20
19.00	37.83	7.00	25.83
19.50	36.58	7.50	24.58
20.00	35.42	8.00	23.42
20.50	34.35	8.50	22.35

การเลือกใช้ขนาดสระน้ำจากตารางแนะนำในคู่มือโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตัวอย่างที่ความลึก ๓ เมตร กรณีเลือกสระน้ำที่มีความกว้างขอบสระน้ำ (W๑) ที่ ๒๐ เมตร ต้องมีความยาวขอบสระน้ำ (L๑) ไม่น้อยกว่า ๓๕.๔๒ เมตร ซึ่งจะได้ความกว้างกันสระน้ำ (W๒) ที่ ๘ เมตร และความยาวกันสระน้ำ (L๒) ที่ ๒๓.๔๒ เมตร

บทที่ ๔ กระบวนการดำเนินงานโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานในพื้นที่

๑ การรับสมัครเกษตรกร

๑.๑ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ของกรมพัฒนาที่ดิน www.ddd.go.th

๑.๒ ประสานงานกับหน่วยงานหรือบุคคลในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ อบต. หมอเดินอาสา และผู้นำท้องถิ่น ชี้แจงทำความเข้าใจให้ความรู้กับเกษตรกร

๑.๓ สสำรวจความต้องการของเกษตรกร

๑.๔ เกษตรกรที่สนใจ กรอกรายละเอียดความต้องการลงในใบสมัครตามแบบฟอร์มความต้องการแหล่งน้ำในไร่นา ให้แก่เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดิน หรือยื่นคำร้องขอรับบริการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานที่เว็บไซต์ของกรมพัฒนาที่ดิน www.ddd.go.th ภายใต้ลิงค์

https://www.ddd.go.th/WEB_Water/

๑.๕ เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดิน จัดเก็บรวบรวมข้อมูลเรียงลำดับความต้องการเป็นข้อมูลรวบรวมเก็บไว้

เงื่อนไขการเข้าร่วมโครงการของเกษตรกร

การคัดเลือกเกษตรกร คัดเลือกจากแผนความต้องการสระน้ำที่เกษตรกรได้มายื่นความจำนงไว้แล้ว ซึ่งเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีเกณฑ์ ดังนี้

๑ เกษตรกรมีความพร้อมสามารถสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการขุดสระน้ำบ่อละ ๒,๕๐๐ บาท

๒ เป็นเจ้าของพื้นที่ก่อสร้างที่ใช้เป็นพื้นที่ทำการเกษตร มีเอกสารสิทธิ์ และมีหนังสือยินยอมให้เข้าดำเนินการก่อสร้าง

- กรณีเจ้าของร่วม ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของร่วมทุกคน

- กรณีเช่าพื้นที่ทำการเกษตร ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของพื้นที่ โดยมีหนังสือแสดงความยินยอม

- กรณีเจ้าของที่ดินเป็นบิดา/มารดา และถึงแก่กรรม โดยยังไม่ได้มอบเอกสารสิทธิ์ให้ผู้ใดผู้หนึ่งหรือหลายคนเป็นเจ้าของตามกฎหมาย แต่มีการรับรู้กันภายในครอบครัว ต้องมีหนังสือแสดงความยินยอมจากผู้เกี่ยวข้องภายในครอบครัวมากกว่า ๑ คน และยืนยันว่าบุคคลนั้นได้ทำการเกษตรในพื้นที่นั้นจริง

การตรวจสอบพื้นที่

พื้นที่ทำการเกษตร มีเอกสารสิทธิ์ที่ดิน ได้แก่

- โฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ ได้แก่ น.ส.๓ น.ส.๓ ก. น.ส.๓ ข.
- แบบแจ้งการครอบครองที่ดิน ส.ค.๑
- หนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ น.ค.๓ กสน.๕
- หนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน ส.ป.ก. ๔-๐๑ ส.ป.ก. ๔-๑๔ ส.ป.ก. ๔-๑๘
- ใบจอง น.ส.๒ น.ส.๒ ก.
- พื้นที่ คทช.
- พื้นที่โครงการพระราชดำริที่มีการจัดสรรที่ดินทำกินให้เกษตรกร
- เอกสารใบรับรองให้ใช้ประโยชน์ที่ดินที่ออกจากกรมป่าไม้และกรมอุทยาน

อยู่นอกเขตชลประทาน

มีประสิทธิภาพในการเก็บกักน้ำ มีความเหมาะสมของดินในการขุดสระน้ำ หลีกเลี้ยงพื้นที่ดินทรายจัด พื้นที่ดินเค็ม พื้นที่มีก้อนหินขนาดใหญ่

กรณีขุดสระน้ำความลึกไม่เกิน ๓ เมตร ควรมีพื้นที่ดำเนินการจากปากสระน้ำข้างละ ๒ เมตร

กรณีขุดสระน้ำลึกเกิน ๓ เมตร ต้องมีระยะเว้นไม่น้อยกว่าที่กำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน

จัดกลุ่มเป้าหมายการจัดการจัดสรรพื้นที่ก่อสร้างโดยขนาดของกลุ่ม และการกระจายตัวของสระน้ำ ต้องเหมาะสมกับการบริหารจัดการเครื่องจักรกล

การยกเลิก และการสละสิทธิ์เข้าร่วมโครงการ

กรณีที่ ๑: สละสิทธิ์ก่อนทำสัญญา

๑. เกษตรกรแจ้งความต้องการยกเลิกการขุดโดยกรอกแบบฟอร์มใบยินยอมสละสิทธิ์พร้อมเหตุผลความจำเป็นในการขอยกเลิกเข้าร่วมโครงการฯ

๒. เจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติและคัดเลือกรายชื่อเกษตรกร ที่มีความพร้อมที่จะดำเนินการขุดสระน้ำ ตามลำดับคำขอ ภายในพื้นที่ตำบลเดียวกันเพื่อเข้ารับสิทธิ์แทน

๓. สถานีพัฒนาที่ดินเสนอรายชื่อเกษตรกรสละสิทธิ์ และรับสิทธิ์แทน ต่อผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต เพื่ออนุมัติ

๔. ดำเนินการทำสัญญา จัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบฯ

กรณีที่ ๒: สละสิทธิ์หลังจากการทำสัญญา

๑. เกษตรกรแจ้งความต้องการยกเลิกการขุดโดยกรอกแบบฟอร์มใบยินยอมสละสิทธิ์พร้อมเหตุผลความจำเป็นในการขอยกเลิกเข้าร่วมโครงการต่อเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมงาน

๒. เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมงาน ตรวจสอบข้อเท็จจริง และทำบันทึกรายงานต่อประธานคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ เพื่อทราบ

๓. เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมงานตรวจสอบ คัดเลือกและเสนอรายชื่อเกษตรกรรายใหม่ เพื่อรับสิทธิ์แทน และทำรายงานคณะกรรมการตรวจการจ้างเสนอต่อผู้อำนวยการสถานี(ผู้ว่าจ้าง) เพื่อทราบและขออนุมัติแก้ไข เปลี่ยนแปลงรายชื่อแนบท้ายสัญญา

๔. ผู้อำนวยการสถานี(ผู้ว่าจ้าง) อนุมัติ และส่งรายงานการขอยกเลิกแทนที่เสนอผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต เพื่ออนุมัติ

๕. แจ้งผู้รับจ้าง เพื่อแก้ไขสัญญาฯ

๖. ดำเนินการตามสัญญาที่แก้ไขแล้ว

การขุดสระน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

การควบคุมงาน

๑ ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดิน แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจการจ้าง/คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ และมอบหมายผู้ควบคุมงาน/ผู้ช่วยควบคุมงาน ตามหนังสือคณะกรรมการวินิจฉัยปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ กรมบัญชีกลาง ที่ กค (กวจ) ๐๔๐๕.๒/๐๑๘๙๐๙ ลงวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑

๒ ผู้ควบคุมงาน คือ เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินที่รับผิดชอบพื้นที่นั้นๆ เป็น ผู้ตรวจสอบ ควบคุม ตำแหน่งการขุด ขนาดของสระน้ำ ตามกำหนด และตามรูปแบบที่กำหนด

***สระน้ำที่มีความลึก > ๓ เมตร การควบคุมงานต้องเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการขุดดินและ ถมดิน

๓ กรณีที่การก่อสร้างต่อพื้นที่ มีจำนวนมากเกินกว่าที่เจ้าหน้าที่หน่วยพัฒนาที่ดิน ที่รับผิดชอบพื้นที่ นั้น จะสามารถเข้ามาควบคุม ตรวจสอบการทำงานของผู้รับจ้างได้ทั้งหมด ให้เจ้าหน้าที่หน่วยพัฒนาที่ดิน ขอ ความร่วมมือจากหมอดินอาสาและเกษตรกรเจ้าของสระน้ำ เป็นผู้ช่วยควบคุมงาน ดูแลการทำงานของผู้รับจ้าง ให้เป็นไปตามขนาดและรูปแบบที่กำหนด การมอบหมายหมอดินอาสาให้เป็นผู้ควบคุม กำกับดูแล การ ดำเนินงานของผู้รับจ้าง ต้องมีหนังสือมอบหมายจากผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินประจำจังหวัดนั้นๆ ควบคุม ระยะเวลาดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญาการจ้าง และจัดบันทึกสภาพการปฏิบัติงานของผู้รับจ้างและ เหตุการณ์แวดล้อมเป็นรายวันพร้อมผลการปฏิบัติงาน หากพบปัญหาจากการควบคุมงาน ให้รายงานต่อ คณะกรรมการตรวจการจ้าง

๔ เมื่อการขุดสระน้ำเสร็จสิ้น ให้ส่งใบมอบงานจากผู้รับจ้างที่ผู้ควบคุมงานลงนามในเอกสารส่งให้ คณะกรรมการตรวจการจ้าง/คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ

การดูแลรักษาแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานและการจัดการดิน

จำเป็นต้องมีการบำรุงรักษาอย่างเหมาะสม สระน้ำจะมีประสิทธิภาพในการกักเก็บน้ำได้ลดลง หาก สระน้ำตื้นเขินควรป้องกันโดยไม่ให้ดินขอบบ่อไหลลงไปในบ่อ และป้องกันไม่ให้ดินข้างนอกที่ไหลมากับน้ำเข้า มาในบ่อได้ การดูแลรักษาแหล่งน้ำต้องทำอย่างสม่ำเสมอตั้งนี้ ก่อนฤดูฝน ต้องกำจัดวัชพืชที่ขึ้นปกคลุมรอบๆ บ่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณทางน้ำเข้าให้เรียบร้อย เพื่อจะ ให้น้ำฝนไหลเข้าบ่อ ได้อย่างสะดวกและไม่เกิด การกัดเซาะ หลังฤดูฝน เมื่อบ่อเก็บกักน้ำไว้แล้ว ให้ตรวจดูบริเวณรอบๆ บ่อ หากมีการรั่วซึม ให้ดำเนินการ แก้ไข โดยการ บดอัดหรือใช้ดินเหนียวปิดทับ กรณีมีร่องรอยการกัดเซาะบริเวณทางน้ำเข้าหรือบริเวณขอบบ่อ ให้ทำการปรับแต่งแล้ว ปลูกหญ้าซ่อมแซมให้เรียบร้อย การปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการพังทลายของดิน บริเวณขอบบ่อ เกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมขุดแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานจากกรมพัฒนาที่ดิน เพื่อ กักเก็บน้ำไว้ใช้ ประโยชน์ทางการเกษตร ควรมีการป้องกันการพังทลายของดินบริเวณขอบบ่อ เนื่องจาก บริเวณด้านข้างของแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานที่เกิดจากการขุดดินออกเพื่อให้เป็นบ่อ จะมีความ ลาดชันและผิวดินเปิดโล่งไม่มีสิ่งปกคลุม ทำให้น้ำกัดเซาะดินลงไปใ้ในบ่อเกิดการตื้นเขิน จึงควรมีการป้องกัน เศษตะกอนดินหรือสิ่งปฏิกูลต่างๆ ไม่ให้ไหลลงบ่อ โดยกรมพัฒนาที่ดินแนะนำให้เกษตรกรปลูกหญ้าแฝก บริเวณขอบบ่อเพื่อยึดขอบบ่อไม่ให้พังทลาย ดังนี้

๑. การปลูกหญ้าแฝก เกษตรกรควรขุดแนวร่องปลูกตามแนวระดับ จำนวน ๒ แถว แถวแรกอยู่ โดยรอบขอบ บ่อห่างจากบริเวณริมขอบบ่อ ๕๐ เซนติเมตร และแถวที่ ๒ ปลูกที่ระดับน้ำสูงสุด ๑แถว และ อาจปลูกเพิ่มอีก ๑ - ๒ แถว ซึ่งขึ้นอยู่กับความลึกของขอบบ่อและจำนวนกล้าหญ้าแฝก

๒. ควรใส่ปุ๋ยหมักรองพื้นในร่องปลูกเพื่อเป็นการปรับปรุงบำรุงดิน และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน ซึ่งจะ ช่วยให้หญ้าแฝกมีการเจริญเติบโต แตกกิ่งใหม่ได้เร็วขึ้น และรากเจริญลงในดินได้ดี

๓. หากเกษตรกรมีกล้าหญ้าแฝกแบบเพาะชำถุงขนาดเล็ก ควรใช้ระยะปลูกห่าง ๑๐ เซนติเมตร หรือมีกล้า หญ้าแฝกแบบรากเปลือย (ที่เกิดรากอ่อนแล้ว) นำไปปลูกโดยใช้ระยะห่าง ๕ เซนติเมตร ควรปลูกในช่วงฤดูฝนจะทำให้ กล้าแฝกเจริญขึ้นได้ง่าย

๔. หลังจากปลูกหญ้าแฝกแล้วเกษตรกรควรปลูกซ่อมในจุดที่หญ้าแฝกตาย เพื่อให้แนวรั้วหญ้าแฝกหนาแน่น

๕. เมื่อปลูกหญ้าแฝกได้ประมาณ ๓ เดือน ควรตัดใบหญ้าแฝกให้สูงจากระดับผิวดิน ๕๐ เซนติเมตร เพื่อเร่ง การแตกกอ โดยเกษตรกรนำใบหญ้าแฝกไปใช้ประโยชน์เป็นวัสดุคลุมดินบริเวณโคนต้นไม้ผล แปลงผัก เพื่อช่วยรักษา ความชื้นในดิน และช่วยเพิ่มปริมาณอินทรีย์วัตถุให้แก่ดินได้

๖. บริเวณขอบสระน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน เกษตรกรยังสามารถปลูกพืชผักสวนครัว หรือไม้ผลต่างๆ ไว้บริเวณในครัวเรือนเป็นการใช้ประโยชน์สระน้ำในไร่นาได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ภายหลังจากการขุดบ่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ประโยชน์ของโครงการ

๑) เกษตรมีแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานเป็นแหล่งต้นตุน้ำไว้ใช้ประโยชน์เพื่อทำการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง หรือในเดือนที่ฝนทิ้งช่วง

๒) เกษตรกรมีพื้นที่สามารถทำการเพาะปลูกไม้ผลและผักสวนครัวได้จากดินบริเวณขอบบ่อ และมีพื้นที่สามารถเลี้ยงปลาได้จากสระน้ำ

(ลงนาม) .....

.....(นางสิริมาน หม่อมมนวล).....

ตำแหน่ง .....นักวิชาการเกษตรชำนาญการ

กรมพัฒนาที่ดิน

ขอมอบประกาศนียบัตรฉบับนี้ไว้เพื่อแสดงว่า

นางสิริमान หม่อมมณฑล

ได้ผ่านการฝึกอบรมการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ ระบบ LDD e-Training

หลักสูตร "แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน"

รุ่นที่ 1/2567 : ตุลาคม 2566 - มีนาคม 2567

(นายปราโมทย์ ยาใจ)

อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน